

Οι λογισμοί και η αντιμετώπιση τους

/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

Φωτο:orthmad.gr

ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ανάμεσα στα προβλήματα πού αντιμετωπίζει ο άνθρωπος πού προσεύχεται, είναι και το πρόβλημα των λογισμών.

Το βιβλιαράκι αυτό δεν αποτελεί μία εμπειριστατωμένη μελέτη στο σοβαρό αυτό θέμα των λογισμών είναι μία ομιλία πού έχει γίνει πριν από αρκετό καιρό. Εδώ παρουσιάζεται αρκετά βελτιωμένη χωρίς να έχει χάσει την αρχική της μορφή ως ομιλίας. Και επειδή πολλοί είναι αυτοί πού παλεύουν με τους αισχρούς λογισμούς και περισσότεροι αυτοί πού “τα χάνουν”, καταβάλλεται μία προσπάθεια να καταλάβη ο χριστιανός πού αγωνίζεται τι είναι οι λογισμοί, από που προέρχονται, ποια τα αποτελέσματα τους και πώς αντιμετωπίζονται.

Αν από την μικρή αυτή εργασία κάποιος ωφεληθή, ας προσεύχεται για εκείνους πού κοπίασαν. Β. 1.

1. Ο σκληρός πόλεμος

Πολλές φορές έχει λεχθή ότι η προσευχή γι' αυτόν πού προσεύχεται είναι μία πράξις δυναμική, ωφέλιμη και θεάρεστη.

Το πραγματικό αυτό γεγονός ερεθίζει τον διάβολο και τον κάνει να αντιμάχεται τον προσευχόμενο.

Έτσι ο πιστός επιθυμώντας την ένωση του με τον Θεό, συναντά δαιμονικά εμπόδια οργανωμένα σε σύστημα και με φοβερά προγραμματισμένη επίθεσι.

Εξ αίτιας αυτής της προγραμματισμένης επιθέσεως ή προσευχή γίνεται μία κοπιαστική πράξις και προξενεί κόπο μεγαλύτερο από οποιαδήποτε άλλη εργασία.

Γι αυτό και τονίζει κάποιος από τους πατέρες της ερήμου: “Ουκ εστίν έτερος κάματος ως το εύξασθαι τω Θεώ' το εύξασθαι έως εσχάτης αναπνοής αγώνος χρήζει” δηλαδή, δεν υπάρχει μεγαλύτερος κόπος από το να προσεύχεται κάποιος στον Θεό. Το να προσεύχεται κάποιος μέχρι την τελευταία του αναπνοή, χρειάζεται αγώνα.

Δεν είναι μόνον η προσευχή πού κουράζει. Είναι κυρίως ο σκληρός και αδυσώπητος πόλεμος των δαιμόνων πού την κάνει περισσότερο κοπιαστική.

Το μίσος, λοιπόν, των δαιμόνων εναντίον εκείνων πού προσεύχονται είναι δεδομένο. Υπάρχει πόλεμος των πονηρών δαιμόνων εναντίον τους σε δύο μορφές: στην ορατή και στην άορατη, για αρχαρίους και τελείους. Στους αρχαρίους πολλές φορές χρησιμοποιεί και τον ορατό πόλεμο. Χρησιμοποιεί ήχο, αντικείμενα, προξενεί θορύβους για να μπόρεση να τους απόσπαση από την προσευχή.

Αρχαρίους, όμως, και τελείους, πολεμά κυρίως με τους λογισμούς.

Έναν σκληρό, λοιπόν, αγώνα έχει αναλάβει οποίος έχει αρχίσει τον αγώνα εναντίον των λογισμών. Διότι οι λογισμοί είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο στον άνθρωπο για την πνευματική του κατάρτισι και τελείωσι. Και η τελείωσις αυτή δεν επιτυγχάνεται αλλιώς, παρά μόνον με την συνεχή επίκληση του ονόματος του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Και μάλιστα τόσο συχνή πρέπει να είναι ώστε, όπως τονίζει ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, “προτιμότερο είναι να μνημονεύη κανείς τον Θεό, παρά να αναπνήη”.

Υπάρχει, όμως, ο εσωτερικός αυτός πόλεμος. Κανένας πόλεμος δεν είναι τόσο άγριος, όσο ένας παράλογος λογισμός, πού φωλιάζει στην ψυχή μας. Όλα, όσα προέρχονται από μέσα μας, είναι βαρύτερα από εκείνα πού μας προσβάλλουν από έξω. Το σκουλήκι, πού γεννιέται μέσα στο ξύλο, τρώει περισσότερο την ψύχα του ξύλου. Οι αρρώστιες, πού γεννιώνται από μέσα μας, είναι ύπουλες και προξενούν μεγαλύτερη καταστροφή από αυτήν πού προκαλούν τα εξωτερικά αίτια. Και τα κράτη δεν τα διέλυσαν τόσο οι εξωτερικοί εχθροί, όσο οι εσωτερικοί.

Έτσι, λοιπόν, και την ψυχή δεν μπορούν να την καταστρέψουν τόσο τα μηχανήματα πού έρχονται από έξω, όσο τα νοσήματα πού φυτρώνουν μέσα μας, δηλαδή, οι

αισχροί και οι βλάσφημοι λογισμοί.

2. Οι λογισμοί και η προέλευσή τους

Τι είναι οι λογισμοί και από που προέρχονται; Όταν λέμε λογισμούς, δεν εννοούμε απλώς τις σκέψεις, αλλά τις εικόνες και τις παραστάσεις κάτω από τις οποίες υπάρχουν κάθε φορά και οι κατάλληλες σκέψεις. Οι εικόνες, λοιπόν, μαζί με τις σκέψεις λέγονται λογισμοί.

Πρώτη και κύρια αιτία των λογισμών στον άνθρωπο είναι το προπατορικό αμάρτημα. Μέχρι τότε ο νους του ανθρώπου ήταν “ενοειδής”, δηλαδή, δεν διεσπάτο σε άλλα πράγματα εκτός από τον Θεό. Από τη στιγμή του προπατορικού αμαρτήματος άρχισε να δουλεύει ο λογισμός της αμφισβητήσεως και στη συνέχεια όλοι οι άλλοι λογισμοί.

Δεύτερη αιτία πού που προκαλεί τους λογισμούς στον άνθρωπο είναι τα αισθητήρια όργανα, όταν αυτά δεν κυβερνούνται από τον ηγεμόνα νου. Ιδιαίτερα η ακοή και η όραση. Σήμερα, μάλιστα, λόγω της τεχνολογίας οι αισθήσεις δέχονται πολύ περισσότερα ερεθίσματα από ό,τι παλαιότερα. Γι’ αυτό και ο αγώνας με τους λογισμούς είναι πιο έντονος.

Τρίτη αιτία είναι τα πάθη τα οποία υπάρχουν στον άνθρωπο. Από αυτά οι δαίμονες “λαμβάνουσι τās αφορμάς του κινείν εν ημίν τους εμπαιθείς λογισμούς”. Δηλαδή, από αυτά παίρνουν αφορμή οι δαίμονες, για να κινήσουν εναντίον μας τους κακούς λογισμούς.

Τέταρτη και βασικότερη αίτια είναι οι δαίμονες. Τονίζει χαρακτηριστικά ο άγ. Γρηγόριος ο Σιναΐτης: “Οι λογισμοί λόγοι των δαιμόνων εισί και των παθών πρόδρομοι”. δηλαδή, οι λογισμοί είναι λόγια των δαιμόνων και πρόδρομοι των παθών.

Ακόμη, τονίζει ο άγ. Ισαάκ ο Σύρος, λογισμούς δημιουργεί και “το φυσικόν θέλημα” πού υπάρχει μέσα μας, αλλά και οι κλίσεις, οι ροπές πού έχει ή ψυχή μας.

Ιδιαίτερα ο πόλεμος αυτός είναι έντονος στους μοναχούς, οι όποιοι πολλές φορές, έρχονται με τον δαίμονα σε πάλη σώμα προς σώμα κατά την έφοδο των πονηρών λογισμών. Γι’ αυτό και τονίζει ο αγ. Μάξιμος ο Ομολογητής, ότι ο πόλεμος αυτός είναι πολύ πιο δύσκολος από τον αισθητό πόλεμο “του δια των πραγμάτων πολέμου εστί χαλεπώτερος”.

Ακόμη πονηροί λογισμοί μπορεί να παρουσιασθούν και από την κρασί του σώματος, αλλά και από την καθημερινή δίαιτα, καθώς και από τις κινήσεις της ίδιας της σάρκας.

Από τις παραπάνω αιτίες προέρχονται οι αισχροί λογισμοί.

3. Πορεία προς τη χώρα της αμαρτίας

Η αμαρτία εξωτερικά μπορεί να φαίνεται ένα απλό γεγονός, όπως και ένα τροχαίο ατύχημα ή κάποιο άλλο γεγονός. Για την διάπραξη, όμως, του γεγονότος αυτού έχουν προηγηθεί αλληπάλληλες διεργασίες. Για να γίνη ένας φόνος π.χ. έχουν προηγηθεί στον ανθρώπινο νου χιλιάδες σκέψεις και σχέδια. Ο ανθρώπινος νους μέχρι να φθάση στην διάπραξη του φόνου είχε γίνει ολόκληρο στρατηγείο.

Έτσι συμβαίνει και με την διάπραξη της οποιασδήποτε αμαρτίας. Στο εργαστήρι που λέγεται ανθρώπινος νους, έχει προηγηθή ολόκληρη μελέτη και επιχείρησα, χωρίς, μάλιστα να το αντιληφθή κανένας!

Και η αρχή ξεκίνησε με έναν απλό λογισμό...

Ας προχωρήσουμε, όμως, στον δρόμο για τη χώρα της αμαρτίας μετά την προσβολή ενός απλού λογισμού.

Το να πέραση απλώς από το νου μας μία απλή σκέψις ή μία εικόνα δεν ευθυνόμαστε γι' αυτό, ούτε και είναι δύσκολο να την αντιμετωπίσουμε. Από τη στιγμή, όμως, που θα ανοίξουμε την πόρτα στη σκέψι αυτή και αρχίσουμε να συζητούμε, να σκεπτόμαστε το λογισμό αυτό, τότε ο λογισμός παίρνει μέρος μέσα μας και γίνεται ένας κυρίαρχος λογισμός.

Ο λογισμός είναι κυρίως η πορεία προς την αμαρτία.

Ας παρακολουθήσουμε για λίγο αυτήν την πορεία, που είναι για μας ο,τι η πορεία και η εξέλιξις της νόσου στο ανθρώπινο σώμα. Και όπως, για να φθάση κάποιος στο νοσοκομείο, όπως αναφέραμε παραπάνω, έχουν προηγηθή διάφορες άλλες μεταβολές στον ανθρώπινο οργανισμό, έτσι και για να φθάση κάποιος στην διάπραξη της αμαρτίας, προηγήθηκε ένας μεγάλος πόλεμος, ένα πλήθος από μεταβολές στο εργαστήρι αυτό, που λέγεται ανθρώπινος νους. Και όπως για τον τοκετό ενός παιδιού έχει προηγηθή ολόκληρη διεργασία, από την σύλληψι μέχρι την πολύμηνη κυοφορία, έτσι και για την αμαρτία προηγείται ένας πολύπλοκος μηχανισμός: ή σύλληψις των λογισμών, ή κυοφορία της αμαρτίας και ο τοκετός της.

Ο άγ. Νικόδημος ο Αγιορείτης θεωρεί ότι ο λογισμός είναι ή αρχή, το κέντρο, η ρίζα από όπου αναφύονται ο κορμός, τα κλαδιά και ολόκληρο το δένδρο της αμαρτίας.

Το κακό αρχίζει από τον πρώτο λογισμό και στη συνέχεια επιτείνεται. Όταν κάποιος ρίξη μία πέτρα μέσα στο πηγάδι, ο κυματισμός από την πτώσι της δημιουργεί στην αρχή ένα μικρό κύκλο, ο μικρός κύκλος στη συνέχεια δημιουργεί άλλον μεγαλύτερο, εκείνος μεγαλύτερο, μέχρι που το κύμα φθάση στα τοιχώματα.

Έτσι γίνεται και με την αμαρτία. Πριν από την εκτέλεσί της προηγούνται αλληπάλληλοι μηχανισμοί και διεργασίες, που ο ένας ακολουθεί τον άλλον.

4. Τα στάδια της αμαρτίας

Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε τρία στάδια για την πορεία προς τη χώρα της αμαρτίας: α) την προσβολή, β) τη συγκατάθεσι και γ) την αιχμαλωσία.

Πώς λειτουργεί ο μηχανισμός αυτός; Λειτουργεί ως έξης: Κάποιος πονηρός λογισμός (κενοδοξίας, φιλαργυρίας, κατακρίσεως, κ.λ.π.) εισέρχεται στο νου του ανθρώπου. Ο πειρασμός εργάζεται με την φαντασία. Παρουσιάζει την υπόθεση όσο πιο ελκυστική μπορεί. Έτσι η προσβολή γίνεται πιο ελκυστική και δυνατή.

Μέχρι το σημείο αυτό ο άνθρωπος είναι ανεύθυνος. Είναι το πρώτο στάδιο, μία προσβολή, μία επίθεσις του εχθρού ή πιο άπλα το κτύπημα της πόρτας. Η κατάσταση είναι φυσιολογική. Είναι αδύνατον να ύπαρξη άνθρωπος, πού να μην δεχθή την προσβολή. Ο όσιος Εφραίμ ο Σύρος έλεγε ότι όπως μέσα στον κήπο κατά φυσιολογικό τρόπο φυτρώνει μαζί με τα φυτά και η αγριάδα ή όπως τα νησιά κτυπιούνται γύρω - γύρω από τα κύματα, έτσι και ο άνθρωπος οπωσδήποτε θα έλθη σε επαφή με τις προσβολές των λογισμών.

Το εφάμαρτο στάδιο αρχίζει από εδώ και πέρα. Αρχή του αγώνος είναι η προσβολή. Αν ο άνθρωπος την απομακρύνει από το νου του χωρίς καθόλου να την περιεργασθή, τότε σώζεται και απαλλάσσεται από τις άθλιες συνέπειες πού ακολουθούν. Αν, όμως, δεχθή τη συζήτησι με τον πονηρό λογισμό, ανοίγει την πόρτα στον πονηρό λογισμό πού προηγουμένως απλώς του χτύπησε την πόρτα, δημιουργεί τη φιλία και τότε πια φθάνει στη συγκατάθεσι για την αμαρτία, πού είναι το δεύτερο στάδιο για την εκτέλεσι της αμαρτίας.

Ο άνθρωπος τώρα με πρωταγωνιστή τον εαυτό του, στα άδυτα της ψυχής του επιτελεί την αμαρτία: κατακρίνει, βλασφημεί, πορνεύει, μοιχεύει, διαπράττει φόνους και αμέτρητα εγκλήματα και κάνει οτιδήποτε μπορεί να φαντασθή ο ανθρώπινος νους.

Δεν μένει τίποτε άλλο κατόπιν, παρά το τρίτο στάδιο της αμαρτίας, πού είναι η ενεργός διάπραξι της από τον άνθρωπο, πού προηγουμένως ο νους του έγινε αιχμάλωτος του λογισμού και δεν τον ορίζει πλέον, αλλά ορίζεται.

Έτσι ο λογισμός, πού ξεκίνησε με ένα απλό κτύπημα της πόρτας, την προσβολή, προχώρησε στο άνοιγμα της πόρτας, τη συγκατάθεσι, τελικά δεν μπόρεσε να νικήση και κατέληξε στην διάπραξι της αμαρτίας.

Αυτή είναι η πορεία προς την αμαρτία, πού αρχίζει με έναν απλό λογισμό.

5. Τα πάθη πηγή τον πονηρών λογισμών.

Μέχρι να πεθάνη ο άνθρωπος και όσο ή ψυχή του βρίσκεται στο σώμα αυτό, είναι αδύνατο να μην έχη λογισμούς και πόλεμο.

Βασική αίτια των λογισμών είναι ο πόλεμος του διαβόλου. Οι πιο πολλοί λογισμοί είναι διαβολικοί. Ο σκοπός του διαβόλου είναι να ρίξη τον άνθρωπο στην αμαρτία, είτε με τη σκέψι, είτε με την πράξι. Ο άγιος Μακάριος ο Αιγύπτιος ονομάζει

πνευματική μοιχεία τη συγκατάθεσι στους πονηρούς λογισμούς. Γι' αυτό και λέγει: "Φυλάττειν τοιγαρούν δει την ψυχήν, ότι νύμφη Χριστού εστί". δηλαδή, πρέπει κάποιος να διατηρή καθαρή την ψυχή του, διότι είναι νύμφη του Χρίστου.

Τις περισσότερες φορές οι λογισμοί μοιάζουν με ένα "ποτάμιον ρεύμα", μπροστά στο οποίο πολλές φορές ο άνθρωπος πανικοβάλλεται. Γι' αυτό οι δαίμονες πρώτα μας πολεμούν με τους λογισμούς και κατόπιν με τα πράγματα. Αν υποχωρήσουμε σε αυτούς, τότε σιγά - σιγά μας σπρώχνουν στην αμαρτία με την πράξι.

Ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός μας λέγει ότι οι κυριώτεροι λογισμοί της κακίας είναι οκτώ. Ας τους απαριθμήσουμε: α) της γαστριμαργίας, β) της πορνείας, γ) της φιλαργυρίας, δ) της οργής, ε) της λύπης, στ) της ακηδίας, ζ) της κενοδοξίας και η) της υπερηφάνειας.

Κάποιος άλλος θα μας πη ότι το βασικώτερο πάθος στον άνθρωπο από το οποίο προέρχονται όλα τα άλλα πάθη είναι η φιλαυτία. Και φιλαυτία είναι η παράλογος αγάπη και φροντίδα του εαυτού μας. Αυτό είναι και το πάθος του σημερινού ανθρώπου. Από την φιλαυτία προέρχονται οι τρεις κυριώτεροι λογισμοί: της γαστριμαργίας, της κενοδοξίας και της υπερηφάνειας. Από τους τρεις αυτούς λογισμούς προέρχονται όλοι οι άλλοι.

6. Κατηγορίες των λογισμών

Τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω αφορούν τους πονηρούς λογισμούς. Έκτος, όμως, από αυτούς υπάρχουν και οι αγαθοί λογισμοί και οι μάταιοι η ανθρωπίνοι λογισμοί. Οι αγαθοί λογισμοί προέρχονται από τον Θεό. Πώς θα τους διακρίνουμε από τους πονηρούς λογισμούς;

Κάποιος αδελφός ρώτησε τον Αββά Βαρσανούφιο για το θέμα αυτό και έλαβε την έξης απάντησι "Όταν ευρίσκης χαράν εν τω πράγματι και θλίψιν αντιστήκουσαν, μάθε ότι από Θεού εισί. Οι δε των δαιμόνων τεταραγμένοι και λύπης μεμεστωμένοι εισί". Οι λογισμοί πού προέρχονται από τον Θεό προξενούν στον άνθρωπο μία εσωτερική ειρήνη και χαρά.

Αντίθετα οι λογισμοί, πού προέρχονται από τον διάβολο, είναι γεμάτοι από ταραχή και λύπη.

7. Αρχή του πόλεμου οι λογισμοί

Γενικά, όπως αναφέρθηκα και παραπάνω, οι λογισμοί είναι αρχή του πολέμου του διαβόλου εναντίον μας. Και ο πόλεμος αρχίζει με την προσβολή του λογισμού, προχωρεί στη συγκατάθεσι και τελειώνει με την διάπραξι της αμαρτίας.

Αυτή είναι η πορεία και η εξέλιξι των λογισμών πού προέρχονται κυρίως από τον διάβολο και από τον άνθρωπο.

8. Η δαιμονική πανουργία

Ας δούμε, λοιπόν, πώς προσβάλλεται ο άνθρωπος από τους λογισμούς, ή ποιόν τρόπο χρησιμοποιούν οι δαίμονες για να μας προσβάλλουν με τους λογισμούς.

Η πανουργία των δαιμόνων, πού θέλουν να σπείρουν μέσα μας χίλιους δυο ακάθαρτους λογισμούς, είναι απερίγραπτη. Ο διάβολος εκμεταλλεύεται και το πιο ασήμαντο γεγονός της ζωής μας, ή την πιο απίθανη περίπτωση, ή εφευρίσκει τον πιο παράξενο τρόπο για να μας μολύνει.

Πρώτα απ' όλα, πριν μας ρίξουν στην αμαρτία, μας βάζουν λογισμούς ότι ο Θεός είναι φιλόανθρωπος, ενώ μετά την αμαρτία μας βομβαρδίζουν με τις σκέψεις ότι ο Θεός είναι απότομος και σκληρός, για να μας φέρουν στην απελπισία. “Προ μεν του πτώματος φιλόανθρωπον λέγουσιν είναι τον Θεόν, μετά δε το πτώμα απότομον και σκληρόν”

9. Οι βλάσφημοι λογισμοί

Κατόπιν προσπαθούν να μας μολύνουν τις ιερές στιγμές, όπως της προσευχής, της Θείας Ευχαριστίας, ή μας βάζουν λογισμούς βλασφημίας κατά του Θεού.

Αυτός λοιπόν, ο παμμίαρος, αγαπάει πολλές φορές την ώρα των αγίων Συνάξεων και μάλιστα την φρικτή ώρα των Θείων Μυστηρίων (της Θείας Ευχαριστίας), να βλάσφημη τον Κύριο και τα τελούμενα άγια. Δηλαδή, την ώρα πού τελείται το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, ο Σατανάς έρχεται και μας βάζει διάφορες βλάσφημες σκέψεις. Ότι τάχα δεν είναι Σώμα και Αίμα Χρίστου, ότι δεν είναι τίποτε αυτό πού παίρνουμε ή ακόμη πιο άσεμνους και αισχρούς λογισμούς, πού διστάζει κανείς και να τους αναφέρει.

Ο άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης αναφέρει ότι ένας Μοναχός επολεμείτο από τους λογισμούς αυτούς δεκατέσσερα ολόκληρα χρόνια. Κανένας λογισμός δεν είναι τόσο δύσκολος στην εξαγόρευσί του, όσο ο λογισμός αυτός της βλασφημίας, ο όποιος μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο και στην απελπισία.

Αυτόν τον πόλεμο είχε και ο αββάς Παμβώ και “παρακαλώντας τον Θεόν δια τούτο ήκουσεν θείαν φωνήν οπού του έλεγεν: Παμβώ, Παμβώ, μη αθύμει επί αλλότρια αμαρτία, αλλά περί των σων φρόντισον πράξεων”. Δηλαδή, Παμβώ, μη στενοχωριέσαι για ξένες αμαρτίες, αλλά φρόντισε για τις δικές σου πράξεις.

Αυτοί οι βλάσφημοι και αισχροί λογισμοί πολέμησαν και άλλους μεγάλους και δίκαιους άνδρες, όπως τον άγιο Μελέτιο τον Ομολογητή. Ακόμη και άλλους ομολογητάς και μάρτυρας. Και το βεβαιώνουν αυτό οι άγιοι Πέτρος Αλεξανδρείας και ο ομολογητής Παφνούτιος. Εδιηγείτο ο άγιος Πέτρος Αλεξανδρείας, ότι “εν τω καιρώ της ομολογίας μου, ήνίκα βασάνοις διαφόροις το σώμα μου κατεξέετο και πυρί κατεδαπανάτο, ο δαίμων ενδοθέν μοι λογισμούς βλασφημίας κατά του Θεού εφέγγετο”. Δηλαδή’ Όταν ομολογούσα την πίστι μου στο Χριστό στο δικαστήριο

και με διάφορους βασανιστικούς τρόπους έγδερναν το σώμα μου και το έκαιγαν με την φωτιά, από μέσα μου ο δαίμονας βλασφημούσε τον Θεό.

Βέβαια, τονίζει ο άγ. Νικόδημος ο Αγιορείτης, οι λογισμοί αυτοί προέρχονται κυρίως από την κατάκρισι, την υπερηφάνεια και από το φθόνο των δαιμόνων. Γι' αυτό και το καλλίτερο όπλο εναντίον τους είναι η ταπείνωσις και η αυτομεμψία.

10. Ο ορμαθός των λογισμών

Αναφέρεται στην Κλίμακα του άγ. Ιωάννου του Σιναΐτου τα έξης: "Ας παρατηρήσουμε και θα δούμε ότι την ώρα πού χτυπάει η πνευματική σάλπιγγα και συναθροίζονται ορατά οι αδελφοί στο ναό, αοράτως και οι εχθροί. Άλλοι την ώρα που σηκωνόμαστε να πάμε στην Εκκλησία, μας προτρέπουν να ξανακοιμηθούμε. Κάθησε, λέγουν, μέχρι να συμπληρωθούν οι προοιμιακοί ύμνοι και μετά πήγαινε στην Εκκλησία. Άλλοι πάλι ενώ είμαστε στην προσευχή μας φέρνουν ύπνο, άλλοι μας κάνουν να πεινάμε, άλλοι μας προτρέπουν να ακουμπήσουμε στον τοίχο σαν δήθεν κουρασμένοι, και άλλοι μας προκαλούν χασμουρητά. Άλλοι μας θυμίζουν τα γραμμάτια και τα συμβόλαια και τους τραπεζικούς τόκους. Και έτσι αντί να φύγουμε από την Εκκλησία ωφελημένοι, φεύγουμε ζημιωμένοι, χωρίς να έχουμε ακούσει και τα πλέον στοιχειώδη. Και ενώ πολλές φορές την ώρα, πού είμαστε στην προσευχή, ο νους μας είναι γεμάτος από απρεπείς σκέψεις, μόλις τελειώσει η προσευχή, όλα εξαφανίζονται.

Γνωρίζει ο διάβολος την ωφέλεια πού προέρχεται από την προσευχή και γι' αυτό προσπαθεί να την μολύνει.

Ακόμη κι αν νικήσουμε τον δαίμονα σε πολλά αγωνίσματα, μας βάζει λογισμούς υπερηφάνειας με άλλη μορφή' ότι δήθεν προκόψαμε στην αρετή, αφού για παράδειγμα, εξαφανίσθηκαν όλοι οι πορνικοί λογισμοί.

Η σκέψις αυτή, το ότι νικήσαμε, μοιάζει με ένα φίδι πού είναι κρυμμένο μέσα στην κοπριά της υπερηφάνειας. Μέσα στο βάθος της καρδιάς μας υπάρχει πονηρός λογισμός.

Υπάρχουν δαίμονες πού μολύνουν την ψυχή μας μόλις πέσουμε για ύπνο και υπάρχουν άλλοι πού μολύνουν την πρώτη μας σκέψι, μόλις, δηλαδή, σηκωθούμε από τον ύπνο. Ο διάβολος δεν χάνει ευκαιρία να μη μας πολεμήσει.

Άλλοτε μας βάζει λογισμούς εναντίον του πνευματικού μας πατρός, άλλοτε πάλι εξομολογούμαστε και μετά την εξομολόγησι μας μολύνει με την ενθύμησι των αμαρτιών πού εξομολογηθήκαμε, για να μας φέρη σε απελπισία. Άλλοτε πάλι μας ρίχνει στην αμαρτία και κατόπιν μας βάζει λογισμούς να διδάξουμε και σε άλλους την αμαρτία.

Αυτοί, σε γενικές γραμμές, είναι οι λογισμοί τους οποίους δημιουργεί ο διάβολος.

Ας δούμε τώρα τους λογισμούς πού δημιουργούνται από τον ίδιο τον άνθρωπο. Ο

νους του ανθρώπου είναι φιλομάκελλος. Δηλαδή, όπως το σκυλί πηγαίνει στο κρεοπωλείο για να αρπάξει κάποιο κομμάτι κρέας, ή όπως ένας φίλος του φαγητού, αρέσκεται συνέχεια να μιλάει γι' αυτά, έτσι είναι και ο νους του ανθρώπου. Τρέφεται πολλές φορές με απρεπείς και ακάθαρτες έννοιες.

Ένας μοναχός που δεν έχει τίποτε και είναι ακτήμονας (και κατ' έπεκτασιν ένας Χριστιανός), στην προσευχή του δεν έχει ενοχλήσεις από τα υπάρχοντα του. Δεν έρχονται στο νου του την ώρα της προσευχής τα προβλήματα των πραγμάτων ή των κτημάτων. Ενώ ένας που είναι φιλοκτήμονας, όταν προσεύχεται, έχει εικόνες υλικές, έχει λογισμούς υλικών πραγμάτων.

Ο άνθρωπος που είναι ακρατής, δηλαδή κοιλιόδουλος, έχει σκέψεις και λογισμούς γεμάτους από ακάθαρτα είδωλα. Ο αγ. Ιωάννης της Κλίμακος φέρνει και ένα παράδειγμα. Όπως ακριβώς το πλήθος της κοπριάς γεννάει σκουλήκια, έτσι και το πλήθος των φαγητών γεννάει πτώσεις, πονηρούς λογισμούς και αισχρά όνειρα. Η γαστριμαργία είναι ο.τι το λάδι με την φωτιά για τους λογισμούς της πορνείας.

Γι' αυτό, πολύ σοφά ο αγ. Ιωάννης ο Σιναΐτης γράφοντας την Κλίμακα, μετά το λόγο για την γαστριμαργία, τοποθέτησε τον περί πορνείας λόγο. "Διότι νομίζω, λέγει, ότι αυτή είναι μητέρα εκείνης".

Από που, δηλαδή, προέρχονται οι πορνικοί λογισμοί; Εάν ένας άνθρωπος στη ζωή του καλοπερνάει και έχει όλες τις ανέσεις και δε σκληραγωγείται και δεν ασκείται καθόλου, τότε πολύ φυσικό είναι ο άνθρωπος αυτός να έχει λογισμούς πορνείας, οι όποιοι θα καταλήξουν σε πράξεις. Άλλοτε, πάλι, όταν έχει ελεύθερες τις αισθήσεις του ο άνθρωπος και δη κάποιο πρόσωπο ή ακουμπήση με το χέρι του κάποιον ή ακούση κάτι το αισχρό, τότε είναι σαν να έχει ανοίξει την πόρτα στους ακάθαρτους λογισμούς. Βέβαια σε αυτό βοηθάει και η φύσις του ανθρώπου που ρέπει προς τους λογισμούς αυτούς.

Ακόμη και η παρακοή στις υποσχέσεις του Θεού γεννάει "αποθήκην λογισμών", δηλαδή ο νους του ανθρώπου γίνεται αποθήκη πονηρών λογισμών. Τους ίδιους λογισμούς δημιουργεί και η παρακοή στον πνευματικό μας πατέρα.

Πολλές φορές η περιέργεια του ανθρώπου να εξερεύνηση τα μυστήρια του Θεού δημιουργεί λογισμούς βλασφημίας και ακόμη ότι ο Θεός είναι άδικος και προσωπολήπτης. Σε άλλους δίνει οράσεις και θαύματα και σε άλλους δεν δίνει τίποτε.

11. Συνδυασμός λογισμών

Υπάρχουν, όμως, λογισμοί που προέρχονται και από τον άνθρωπο και από τον διάβολο. Είναι συνδυασμός λογισμών.

Είδα, λέγει ο αγ. Ιωάννης της Κλίμακος. μερικούς να τρώνε απολαυστικά και να μην πολεμούνται αμέσως. Και άλλους να συνεσθίουσαν και να συναναστρέφονται με γυναίκες και να μην έχουν την ώρα εκείνη κανένα πονηρό λογισμό. Την ώρα, όμως,

πού νόμιζαν ότι βρίσκονται στο κελλί τους σε ειρήνη και ασφάλεια, έπαθαν ξαφνικά όλεθρο. Η φύσις τους έσπρωξε να τρώγουν και να πίνουν απολαυστικά και να κοιτάζουν ακόλαστα. Ο σατανάς το εκμεταλλεύθηκε και τους ερριξε στην αμαρτία.

Αυτοί είναι, σε γενικές γραμμές, οι λογισμοί που προέρχονται από τον άνθρωπο και από τον διάβολο. Σε όλον αυτόν τον αγώνα υπάρχει μία κλίμακα.

Προσβολή, συνδυασμός, συγκατάθεσις, αιχμαλωσία.

Προσβάλλει ο εχθρός τον άνθρωπο με έναν απλό λογισμό ή με μία εικόνα. Όταν τον δεχθή, τότε γίνεται συγκατάθεσις. Αρχίζει η συνομιλία με τον λογισμό. Από το σημείο αυτό αρχίζει ή ευθύνη του ανθρώπου. Κατόπιν συγκατατίθεται κανείς με ηδονή να πραγματοποιήσει αυτό που του υποβάλλει ο λογισμός και στο τέλος υποδουλώνεται και αιχμαλωτίζεται από το πάθος.

Ένα από τα βασικά σημεία στα οποία δίνει μεγάλη προσοχή η ορθόδοξη νηπτική θεολογία είναι στο θέμα των λογισμών. Όταν κάνουμε λόγο για λογισμούς εννοούμε τις σκέψεις που συνδέονται με τις εικόνες, οι οποίες προέρχονται από την φαντασία και τις αισθήσεις. Ο αγώνας και η προσπάθεια έγκειται στο να μη κατεβούν οι λογισμοί μέσα στην καρδιά και γίνουν επιθυμία. Οι λογισμοί λέγονται έτσι γιατί πρέπει να παραμένουν απλοί λογισμοί, μέσα στον χώρο της λογικής και να μη συνδέωνται με τα πάθη. Έτσι, λοιπόν, η όλη ασκητική κίνηση και διάθεση είναι να αποσυνδεθούν οι λογισμοί από τα πάθη, δηλαδή από σύνθετοι λογισμοί να γίνουν απλοί, και αφού βγουν από την καρδιά, να παραμείνουν στην λογική.

Πολλοί Πατέρες της Εκκλησίας, παλαιοί και σύγχρονοι, αντί να καταναλώνονται στον κυκεώνα της διακρίσεως των λογισμών, και στην αυτοανάλυση, εξασκούνται στην ανάπτυξη θετικών λογισμών. Σε κάθε γεγονός και δυσκολία της ζωής τους τοποθετούν καλούς λογισμούς, πολλές φορές θέτουν αντίθετους λογισμούς από αυτούς που τους προσφέρει ο κόσμος των αισθήσεων και των φαντασμάτων, αλλά και τα πονηρά πνεύματα, και έτσι ελευθερώνονται. Οι λογισμοί είναι έμμονες ιδέες που βασανίζουν τον άνθρωπο. Η ελευθέρωση από αυτές τις έμμονες ιδέες συνιστά την θεραπεία και την απόλαυση της πραγματικής ελευθερίας.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας ασχολήθηκαν επισταμένως με τα καταστρεπτικά αποτελέσματα των λογισμών, και μάλιστα των λεγομένων συνθέτων εμπάθων λογισμών. Είναι δυνατόν ο άνθρωπος με την εμμονή του σε τέτοιους λογισμούς να καταλήξει ακόμη και στην σχιζοφρένεια. Η ελευθέρωση επιτυγχάνεται με την προσευχή, την απόρριψη και περιφρόνηση των κακών λογισμών, κυρίως με τους θετικούς λογισμούς. Με αυτόν τον τρόπο, ακόμη και σωματικές ανωμαλίες και ασθένειες, που είναι αποτελέσματα των ενεργειών των κακών λογισμών, θεραπεύονται.

Επομένως, οι θετικοί λογισμοί και η απόλυτη πεποίθηση στον Θεό, η εμπιστοσύνη στην αγάπη και το ενδιαφέρον Του για μάς, μας θεραπεύουν από ψυχοσωματικές

ανωμαλίες, που είναι καρποί της ελλείψεως της νηπτικής και ησυχαστικής ζωής. Έκτον. Η Χάρη του Θεανθρώπου Χριστού θεραπεύει τον άνθρωπο, μέσα στην λειτουργική, μυστηριακή και ασκητική ατμόσφαιρα της Ορθόδοξου Εκκλησίας. Όμως στην προσπάθεια αυτή σπουδαίο ρόλο παίζουν οι διακριτικοί πνευματικοί Πατέρες. Όπως ο Μωσής καθοδηγούσε τον Ισραηλιτικό λαό από την γη της Αιγύπτου στην γη της επαγγελίας, έτσι και οι πνευματικοί Πατέρες καθοδηγούν τον νέο λαό της Χάριτος από την γη της δουλείας στον χώρο της ελευθερίας.

Μέσα στα πλαίσια αυτά πρέπει να κάνουμε λόγο για πνευματικούς θεραπευτές. Κατά την Ορθόδοξη Παράδοση οι πραγματικοί θεραπευτές είναι οι άγιοι, οι οποίοι στην γλώσσα της εκκλησιαστικής παραδόσεως λέγονται θεούμενοι, γιατί μετέχουν κατά διαφόρους βαθμούς της θεοποιού ενεργείας του Θεού. Οι άγιοι είναι οι “πάσχοντες τα θεία” και όχι οι “διανοούμενοι τα θεία”. Αυτοί ζουν το απόλυτο νόημα, την θέωση, και στην συνέχεια οδηγούν τους ανθρώπους προς αυτόν τον σκοπό. Δεν αγνοούν την πραγματικότητα στην οποία βρίσκεται ο άνθρωπος, δεν αρκούνται στις ιδιαίτερες συνθήκες ζωής, αλλά με διαφόρους τρόπους που χρησιμοποιούν, προσπαθούν να τον βγάλουν από τις τραγικές καταστάσεις τις οποίες διέρχεται. Για να είναι κάποιος ορθόδοξος θεραπευτής πρέπει να γνωρίζει ποιά είναι η πνευματική κατάσταση και ασθένεια του ανθρώπου, που πρέπει να τον οδηγήσει, δηλαδή ποιά είναι η πνευματική υγεία, και ποιά ειδική και γενική μέθοδο θεραπείας πρέπει να χρησιμοποιήσει για τον σκοπό αυτό. Ακριβώς αυτό κάνουν οι θεούμενοι Πατέρες.

Οι θεούμενοι διακριτικοί πατέρες εργάζονται περισσότερο ως ιατροί που θεραπεύουν τον άνθρωπο παρά ως νομικοί σύμβουλοι και νομοθέτες. Βλέπουν την ασθένεια των συγκεκριμένων ανθρώπων, και προσπαθούν να τους θεραπεύσουν, να τους βοηθήσουν να αποκτήσουν καλό οφθαλμό και στην συνέχεια τους αφήνουν να πορεύονται τον δρόμο τους. Δεν παραβιάζουν την ελευθερία των πνευματικών τους παιδιών, αφού δεν έχουν την διάθεση να αποκτήσουν οπαδούς. Τους υποδεικνύουν τον υψηλό στόχο στον οποίο πρέπει να φθάσουν, αφού αυτό συνδέεται στενά με την οντολογία της υπάρξεώς τους, τους υποδεικνύουν ακόμη και τα θεραπευτικά μέσα, καθώς επίσης τους βοηθούν σε στιγμές αδυναμίας.

Μπορούν οι θεούμενοι, οι διακριτικοί πατέρες, να προσαρμόζουν την θεραπεία σε κάθε άρρωστο, έχουν την δυνατότητα να εξασκήσουν αυτό το σοβαρό και υπεύθυνο έργο, ακριβώς γιατί οι ίδιοι τους είναι θεραπευμένοι, είναι ολοκληρωμένες προσωπικότητες.

Πηγή: enromiosini.gr